

A következmények nélküli ember és Eörsi

Kettős könyvbemutató az Írók boltjában, 2004. 04. 06-án

A költészet hetén az Írók Boltjában rendezett sorozat első darabja **Eörsi** *Kérdések Barátaimnak* és Vadász Géza *A legfőbb tudomány* című köteteinek bemutatója volt.

Utóbbi költő erotikus verseket publikáló, a hetedik x-ét taposó soproni tanárember lenne (ha lenne!), a szélsőségesen rejtőzködők fajtájából, kinek kilétét termékeny homály fedi, s baráti köréből ítélve a Pannon táj ihlette alkotásra őt.

Az elfojtott disznólkodási hajlam és a külső szerep közt feszülő ellentmondás (ld. költő és köztisztviselő) nehéz, goethei címeket csikart ki a mesterből, úgy mint: *Költészet és Valóság*, etc. E veretes szavakat a Noran kiadó részéről Kőrössi P. József és az általa megszólított Ferencz Győző bírták a vadász gézai hang méltatásakor felsorolni, fapofával nyomva a dumát, miközben a vak is láthatta, hogy ilyen nevű magyar állampolgár nem létezik. Ha létezik is, az véletlen egybeesés, vérpezsdítő koincidencia, mert a Vadász Géza egy másik, valóban költő-író ember álneve, ahogy voltak már máskor is Csokonai Lilik, Psychék, s a világirodalomban is számosak, többek közt mondjuk Azar. Ezekről mind kiderült, vagy véletlenül, vagy mert nyilvánvaló volt a stílusból, kiszivárogtatott információkból, hogy játékról van szó csupán, komoly játékról, amit csak felnőttek játszanak: a következmények nélküli ember játszáról. A bemutató után rögtön megindult a boltban a találgatás, lexikonok nyíltak, az információmorzsák ösvényén próbáltak az irodalmi közélet különféle köreinek tagjai visszatalálni az eredeti kiindulási ponthoz: a költői név mögött rejló valódi személyhez.

Ugyancsak a Noran adta ki **Eörsi István** legújabb, a 2000-ben megjelent előző kötet, a *Szögek* óta eltelt időszak verseit tartalmazó kötetét, s Végel László vajdasági író próbálta komolyra visszafordítani a szót a bemutatással.

Az életműben a kritika mindig is kifogásolta **Eörsi** költészetének ingadozó teljesítményét, – kiváló publicista, hangzott el sokszor, sok helyütt, de gyenge költő.

Verset olvasni olyan, mint selymet válogatni egy anyagboltban.

Hangulatfüggő.

A *Kérdések Barátaimnak* az életútjának utolsó szakaszát járó **Eörsi** verseinek gyűjteménye. Olyan ember verseinek gyűjteménye, aki bizonyos szempontból saját maga számára is megfoghatatlan, ismeretlen. Mintha lenne legnagyobb halmazként az Időtlen Én, s benne foglalva számosan a többiek, kiknek kora a halandó emberére hajaz, a gyermek, az ifjú, a fiatal férfi, a meglett ember és végül az aktuális jelenben éppen önmagával azonos **Eörsi István**. Mintha mindezek máig is kiismerhetetlenek lennének az Átfogó Én számára, aki a szintén megragadhatatlan most-ból figyeli és kommentálja a többieket.

Eörsi és kora közt a költő és a történelem karakteréből fakadóan mindig is feszült volt a viszony, barátok és ellenségek asszisztáltak és statisztáltak a la granda opera megvalósításában, s most, hogy lassacskán kész a nagy mű, kérdések sorjázna, immár az elmúlás új kíváncsiságot ébresztő árnyékában. Ez természetes. Aki él, kérdez, ha nem hülye. A jó kérdés nem vár választ, mert a válasz maga a kérdés, mondják a bölcsek.

„Örök provokáció vágya, amíg élek nem hagy el” – mondja az *Erotikus tanulmányok* című vers egyik sorával, s bár itt a harc terepe az ágy, mégis ez lehetne a költő általános ars poetica-ja akár. A provokáció a művészi alkímia választóvize, a konfrontáció mértékének kiteljesedése, a mennyiség minőségbe csapásának pillanata.

Az **Eörsi** életmű szétszabdalása különféle műfajokra, és ennek örvén méricskélése zsácutcának bizonyult a kritika számára. Végel László olyan empátiával fordul az egész munkásság felé, ami a hasonló lelkiakat és szociális érintettség sajátja. Végel érzékeny a társadalmi mozgásokat monitorozó megfogalmazásra, a folyamatos, kikölkenthetetlen figyelésre, ami **Eörsi** sajátja. Ő azt látja a műfajokat kihívó és e kihívásra felelő sokféleségben, ami: a kül- és belvilág ellentmondásait megragadni vágyó ember kétségeinek tablóját. Ezt a terméket az író személye minősíti. A termék értékének garanciája, védjegye az ember, **Eörsi István**, melleleg költő, publicista, drámaíró, de elsősorban az, aki volt bátor a történelem vulkánjának magmájáig merészkedni. Nagy szavak, de egy nagy élet (amennyiben létezik viszonyításul a kicsi) csak efféle pátoossal közelíthető meg. Nagyszerű lehetett 56' és utána a börtönben töltött időből bele a szabadságba, a hetvenes évek Ginsberggel és a kortárs lázadókkal, Hellerrel és a mesterrel, Lukács Györggyel, nagyszerű lehetett 89' és utána az árulások kora, nagyszerű lehetett a 90-es évek, mikor kiderült, hogy kívül tágasabb, és aztán az ezredforduló az újabb kisgyerekekkel. **Eörsi** hetvenegykét-éves születésnapjára megajándékozta magát egy kis **Eörsivel**. De, mint minden nagyszerű élet – az övé is csak addig tart, ameddig a kisszerűek, – azaz véges, bármennyire is az az illúzió éltet mindannyiunkat sokáig, hogy örökkéig leszünk, és tovább. A vég előtt szükségszerű visszaidézni a névsort, kik voltak ellenségeink és kik barátaink. Előbbieknek megbocsátani nem mindenkinek kenyere, bár a Biblia óva int az elhamarkodástól, és **Eörsi** komolyan veszi a parancsolatokat. Kicsike jelenkori történelmi tabló-kötetéből a barátság, (hűség?), mint a legfőbb erők egyike sugárzik a Petri halálát feldolgozó versekből, de sugárzik a *Tandorival sakkozóból*, vagy a *Reflexiók és kommentárok Petri György „Amíg lehet” című verseskönyvének témáira ciklusból* a „*Szókoszorú Solt Ottilia sírjára*” címűből is.

„Én a dutyit is ép ésszel álltam/az öregség se más! (Csak éppen ebből nincs szabadulás)” – írja, hogy szóljon a saját halálról is valamit. Most mit mondjon erre egy barát?

Bárdos Deák Ágnes

Ebből nem tudok kimászni...

Nagyvizit-töredék **Eörsi** István»

Nevezzük nevén

Konrád György irodalmi klubjának vendége: **Eörsi** István, 2005. szeptember 13.,
Alexandra Pódium»